

Erasmus+

Psichosocialinis ir darbo integracijos centras

VIEŠOJI ĮSTAIGA
VILNIAUS ŽIRMŪNŲ DARBO RINKOS
MOKYMO CENTRAS

RADVILIŠKIO TECHNOLOGIJŲ IR VERSLO
MOKYMO CENTRAS

ES šalių patirtis kurčiųjų profesinio orientavimo kontekste Nr. 2015-1-LT01-KA102-013249

APRAŠAS

PDIC- Psichosocialinės ir darbo integracijos centras

www.pdic.lt

RTVMC - Radviliškio technologijų ir verslo mokymo centras

www.rtvmc.lt

LKNUC - Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centras

www.deafcenter.lt

VZDRMC-Vilniaus Žirmūnų darbo rinkos mokymo centras

www.vzdrmc.lt

ES šalių patirtis kurčiųjų profesinio orientavimo kontekste
Nr. 2015-1-LT01-KA102-013249
2015-2016 metai

Pareiškėjas:**PDIC- Psichosocialinės ir darbo integracijos centras**www.pdic.lt**Partneriai:****RTVMC - Radviliškio technologijų ir verslo mokymo centras**www.rtvmc.lt**LKNUC - Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centras**www.deafcenter.lt**VZDRMC-Vilniaus Žirmūnų darbo rinkos mokymo centras**www.vzdrmc.lt**Tarptautiniai partneriai:****APA-Accademia Psicologia Applicata**www.apaweb.org**ZGNL-Zavod za gluhe in naglušne Ljubliana**www.zgnl.si

Viešoji įstaiga „Psichosocialinės ir darbo integracijos centras“, kartu su Lietuvos ir užsienio partneriais įgyvendino projektą pagal Erasmus + KA1 programą. “ES šalių patirtis kurčiųjų profesinio orientavimo kontekste“ Nr. Nr. 2015-1-LT01-KA102-013249

Pagrindinis projekto tikslas- stiprinti profesinio orientavimo- konsultavimo specialistų, dirbančių su klausos negalia turinčiais asmenimis, kompetencijas, tobulinant praktinius profesinio orientavimo- konsultavimo įgūdžius, taikant naujus metodus ir semiantis patirties iš Slovėnijos ir Italijos praktikos kurčiųjų profesinio orientavimo-konsultavimo srityje.

Projekto vadovė- Rūta Mackanienė

Projekto koordinatorius- Laurynas Bitaitis

Projekto komunikacijos vadovė-Rita Rašišytė

Projekto dalyviai- tai profesinio orientavimo –konsultavimo specialistai, dirbantys su kurčiaisiais ir neprigirdinčiais asmenimis iš keturių konsorciumo narių organizacijų.

Kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų įsidarbinimo galimybės yra ribotos, todėl užtikrinant sėkmingesnę darbo paiešką ir įsitvirtinimą darbo vietoje būtinos specifinės profesinio orientavimo ir konsultavimo žinios. Kokybiškos paslaugos atveria didesnes galimybes asmenims su klausos negalia pasirinkti tinkamą profesiją ir integruotis į darbo rinką. Projekto metu specialistai galėjo susipažinti, kaip per profesinį orientavimą-konsultavimą plečiama Europos mokymosi visą gyvenimą erdvė, kaip vykdomas kurčiųjų bendrųjų ir specialiųjų kompetencijų ugdymas.

Projekto vykdymo metu dalyviai lavino savo įgūdžius, tobulino savo kompetencijas :

1. Socialinius- komunikacinius gebėjimus :bendradarbiaujant su partnerių dalyviais, vykdant praktines užduotis ir bendraujant su kurčiais dalyviais ;
2. Informacijos valdymo gebėjimus : renkant informaciją apie naudojamą proforientavimo metodikas, ruošiant aprašą su DVD priedu ;

ES šalių patirtis kurčiųjų profesinio orientavimo kontekste

Nr. 2015-1-LT01-KA102-013249

2015-2016 metai

3. Tiriamosios veiklos gebėjimus : rengiant ataskaitą ir aprašą, dalyvis analizavo, vertino ir lygino priimančių šalių darbą ir galimybę naujoves pritaikyti savo darbe ;
4. Reflektavimo gebėjimus : pritaikant naujus įgūdžius darbo veikloje ;
5. Edukacinius gebėjimus : dalinantis patirtimi organizacijoje ir kurčiųjų bendruomenėje ir pristatant naujų įgūdžių ar metodikų diegimą savo darbe ;
6. Efektyvios veiklos gebėjimus :dalyviui planuojant viso projekto veiklas, ruošiantis vizitui ir pristatnt patirtį ;
7. Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo gebėjimus : viso projekto metu, ruošiantis vizitui, lankantis priimančiose šalyse, bendradarbiaujant su partneriais, rengiant pristatymus ir diegiant naują patirtį savo darbo aplinkoje-profesiniame orientavime ;
8. Profesinio orientavimo gebėjimus : dalyvaujant priimančių šalių patirties pasidalijime, rengiant aprašą (su DVD priedu) ir diegiant naują patirtį savo darbe.

Projekto dalyviams įteikti Europass ir dalyvavimo sertifikatai.

Apie projekto veiklas, įgytą patirtį projekto dalyviai pasidalino su savo kolegomis ; pristatė kurčiųjų bendruomnėje. Projektas viešinamas partnerių tinklalapiuose ; kurčiųjų mėnlaikraštyje“Akiratis“; stenduose.

Dalyviai įgytas žinias, patirtį panaudos tiesioginiame darbe konsultuodami kurčiuosius ir neprigirdinčiuosius profesijos ir darbo srityje, suteikdami profesinio orientavimo paslaugas ir ieškodami praktikos bei laisvų darbo vietų, siekiant integravimo į darbo rinką.

PROFESIJOS KONSULTANTO PROFESIJOS STANDARTE vartojamos sąvokos:

Asmeninio tobulėjimo planas – galimų veiksmų numatymas, siekiant įgyti papildomas kompetencijas.

Etikos kodeksas – elgesio reikalavimai, apibūdinantys konsultanto ir kliento tarpusavio santykius profesinio konsultavimo metu.

Gebėjimas – mokymu išugdytas protinis/fizinis gabumas konkrečiai socialinės veiklos sričiai. Gebėjimas (aktualija), skirtingai nei gabumas (potencija), gali būti matuojamas jam reiškiantis.

Horizontali karjera – tobulesnis profesinės veiklos atlikimas tame pačiame jos kontekste, keliant tai veiklai vis sudėtingesnius tikslus.

Karjera – įvairių socialiai reikšmingų žmogaus vaidmenų seka, kylanti iš darbo, mokymosi, saviraiškos ir laisvalaikio veiklų bei apimanti asmens profesinį gyvenimą, darbo vietas, pareigas ir pasiekimus.

Karjeros planavimas – tobulėjimo pasirinktoje profesinėje veikloje organizavimas ir įgyvendinimas.

Karjeros projektavimas (angl. *career designing, career guidance*) – tai nuolatinės asmens pastangos išvelgti būsimas darbo rinkos kaitos tendencijas ir numatomų pokyčių kontekste tirti bei planuoti savo profesinę perspektyvą (ugdymas karjeros planavimui),

Konsultuojamasis – asmuo, kuriam teikiamos profesinio konsultavimo paslaugos.

Konsultacija – konsultavimo proceso dalis, kurios metu vyksta tikslingas konsultanto ir konsultuojamojo bendravimas, siekiant padėti klientui suprasti problemą ir priimti optimalius sprendimus.

Konsultavimo procesas – bendra konsultanto ir konsultuojamojo veikla, skirta profesinio konsultavimo tikslų pasiekimui per numatytą laiko tarpą.

Konsultavimo trukdžiai – tai veiksniai, kurie apsunkina konsultavimo procesą (informacijos trūkumas; nepajėgumas apsispręsti; norų ir galimybių neadekvatumas; interesų, vertybių ir idealų stoka; dažnos veiklos ir elgesio klaidos; savarankiškumo stoka; profesijos pasirinkimo arba siekiamos karjeros tikslų kriterijų nežinojimas ar nesupratimas; teigiamos patirties stoka; žalingi įpročiai ir požiūriai; netikėtos „blogos žinios“ ir kt.).

Kontraktas – dviejų šalių sudarytas susitarimas, tiksliai nustatantis abipusius santykius ir sąlygas.

ES šalių patirtis kurčiųjų profesinio orientavimo kontekste
Nr. 2015-1-LT01-KA102-013249
2015-2016 metai

Pokalbis – dviejų žmonių tarpusavio žodinė sąveika, turint iš anksto užsibrėžtą tikslą.

Profesijos pasirinkimas (angl. *vocational choice*) – numatytų profesinių tikslų nustatymo procesas.

Profesinė branda – asmens gebėjimas priimti profesinius sprendimus, atitinkančius esamus ar potencialius įgūdžius, gabumus ir kvalifikacijos lygmenį, atsižvelgiant ne tik į asmeninius bei socialinius veiksnius, bet ir į egzistuojančias galimybes.

Profesinis ketinimas – nestruktūruotas, nepakankamai argumentuotas ir motyvuotas norimos įgyti profesijos pasirinkimas.

Profesinis pašaukimas – polinkis tam tikrai veiklai, kurioje asmenybė išvelgia galimybes išreikšti bei realizuoti savo potencines kūrybines galias ir tokiu būdu įprasminti savo gyvenimą profesine veikla.

Profesinis rinkimosi sprendimas – mokykloje prasidedantis ir iki galutinio asmens profesijos pasirinkimo besitęsiantis procesas.

Profesinis tinkamumas – asmens gebėjimas atitikti konkrečios profesijos keliamus reikalavimus.

Profesinė veikla – užduočių, atliekamų dirbant pagal konkrečią profesiją, visuma.

Racionalus profesinis sprendimas – profesinis sprendimas, pagrįstas objektyviu turimų asmeninių gabumų bei gebėjimų ir darbo rinkos poreikių įvertinimu.

Ugdymas karjeros planavimui – pagalba klientui išvelgti profesinį pašaukimą ir priimti racionalų profesijos pasirinkimo sprendimą.

PDIC- Psichosocialinės ir darbo integracijos centras

Viešoji įstaiga “Psichosocialinės ir darbo integracijos centras“ įsikūrė kaip tęstinė Equal programos Lietuvoje „Asmenų su klausos negalia integracija į darbo rinką“ (www.deaf.lt) veikla. Pagrindinė centro veikla (www.pdic.lt) - suteikti psichosocialines paslaugas atskirties grupės nariams ir jų aplinkai, siekiant palengvinti atskirties grupės narių įsijungimą į visuomeninį gyvenimą; organizuoti seminarus, savipagalbos grupes šeimoms ir vaikams, išgyvenantiems įtampą dėl neįgalaus šeimos nario, dėl prievartos, dėl netekties. Centre dirbantys darbuotojai teikia informaciją apie profesinį pasirinkimą bei karjeros galimybes, padeda ieškoti neįgaliesiems laisvų darbo vietų, tarpininkauja ruošiant darbo dokumentus, organizuoja mokymus, kaip save pristatyti darbdaviui. Centro darbuotojai- aukštą kvalifikaciją turintys, patyrę projektų vykdytojai, teikiantys socialines, teisines ir švietimo konsultavimo bei psichologinės reabilitacijos paslaugas, profesinio orientavimo bei karjeros ugdymo, įdarbinimo paslaugas neįgaliesiems, socialiai remtiniams, įvairių amžiaus tarpsnių ir atskirties grupių asmenims. Centras bendradarbiauja su įvairiomis švietimo organizacijomis, profesinio mokymo centrais, kurčiųjų ugdymo centrais. Kadangi kurčiųjų bendruomenės ypatumai skiriasi nuo kitų negalių, todėl centre dirba specialistai, kurie turi patirties konsultuojant kurčiuosius, vykdo kurčiųjų profesinį orientavimą-informavimą, padeda bendradarbiauti su švietimo įstaigomis, o vėliau padeda kurtiesiems darbo paieškose. Organizuojami šviečiamieji seminarai, kurių temos apie sėkmingą integraciją, profesinį pasirinkimą, karjeros ugdymą. Organizuojami mokymai skirti jaunimui, tėvams, mokytojams ir specialistams, teikiantiems paslaugas sėkmingam neįgaliųjų integracijai. Mokymų tikslas-šviesti visuomenės narius, siekiant padėti neįgaliesiems, socialiai remtiniams, įvairių amžiaus tarpsnių asmenims integruotis į visuomenę. Vykdamas ES žmogiškųjų išteklių “Socialinės rizikos ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką” finansuojamą projektą "Kartu mes galime daug", darbuotojai teikė kurčiųjų profesinio orientavimo- konsultavimo ir psichosocialines paslaugas kurtiesiems. Vienas iš sėkmingų centro darbuotojų programos pavyzdžių-tai prekybos centre “RIMI“ dirbantys kurtieji.

**ES šalių patirtis kurčiųjų profesinio orientavimo kontekste
Nr. 2015-1-LT01-KA102-013249
2015-2016 metai**

RTVMC - Radviliškio technologijų ir verslo mokymo centras

yra valstybinė biudžetinė profesinio mokymo įstaiga, kurioje mokosi apie 300 jaunuolių iš daugelio Lietuvos rajonų. Čia mokosi neįgalūs asmenys, turintys klausos ir regos problemų, intelekto sutrikimų, kompleksinių sutrikimų ir dėl to patiriantys mokymosi sunkumų. Į šią mokyklą gali įstoti mokytis tik tie jaunuoliai, kurie turi Psichologinės pedagoginės tarnybos aktu nustatytą sutrikimą. Taip pat šioje mokymo įstaigoje, pateikę darbo biržos siuntimus, persikvalifikuoja ir naują specialybę įgyja suaugę neįgalieji, kurie dėl ligos arba nelaimingo atsitikimo, dėl blogos sveikatos būklės nebegali dirbti pagal savo ankstesnę specialybę. Kurtieji yra specifinę negalią turintys neįgalieji, todėl siekiant kokybiško profesinio orientavimo, specialistai nuolat kelia kvalifikaciją, karjeros ugdytojų kompetencijas, ieško naujų būdų ir metodų, pritaikytų kurtiesiems.

LKNUC - Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centras

– švietimo įstaiga, padedanti šalies sutrikusios klausos mokiniams įgyti kokybišką išsilavinimą, padeda integruotis į visuomenę. Ši švietimo įstaiga tai - veiksmingai besimokanti, inicijuojanti, kurianti ir diegianti sutrikusios klausos vaikų ugdymo inovacijas, kurianti ir palaikanti pozityvią šiuolaikinio mokymosi aplinką; tikslingai ir planingai skleidžianti patirtį. Ugdymo centre įsteigti keli skyriai, kurie rengia metodines medžiagas, programas, padedant kurtiesiems lengviau integruotis į visuomenę, stiprinant socialinius įgūdžius ir profesinius gebėjimus. Vienas šių skyrių yra neformaliojo švietimo ir socializacijos skyrius, kuris atsakingas už karjeros ugdymo programas, vykdo profesinį orientavimą-konsultavimą mokyklinio amžiaus moksleiviams ir gimnazijos studentams, konsultuoja kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų tėvus dėl jų vaikų, jaunuolių gebėjimų, profesijos pasirinkimo, mokymosi galimybių, karjeros. Plačiai vykdant profesinį orientavimą, specialistai siekia papildomų žinių, ieško ir išbando naujus profesinio orientavimo-konsultavimo metodus.

VZDRMC-Vilniaus Žirmūnų darbo rinkos mokymo centras

mokymo įstaiga, kurioje įgyvendinama profesinė rehabilitacija, vykdoma keliais etapais. Vienas iš etapų - profesinis orientavimas ir konsultavimas. Šiame etape profesinės rehabilitacijos specialistai, taikydami profesinio orientavimo metodus, atlieka motyvacijos dirbti/mokytis bei asmeninių savybių, būtinų konkrečiai profesijai, analizę. Sudaromos galimybės išbandyti pasirinktą profesiją, imituoti realų darbą ir tokiu būdu didinti motyvaciją mokytis konkrečios profesijos ir/ar dirbti atitinkamą darbą. Teikiant šias paslaugas neįgalieji, tame tarpe ir kurtieji, yra konsultuojami profesinio kryptingumo bei tinkamumo klausimais, su specialistų pagalba yra sudaromas profesinės karjeros planas, remiantis profesinių gebėjimų įvertinimo rezultatais, bei atsižvelgiant į neįgaliųjų norus ir ketinimus. Kurtieji asmenys mokomi pagal specialiai kurtiesiems pritaikytas mokymo programas, tokias kaip viešbučių tarnautojo, apželdinimo, kosmetologo. Mokymo centre taip pat organizuojamos atvirų durų dienos kurtiesiems. Sparčiai vystantis technologijoms ir naujiems įrankiams, tobulėja kurčiųjų bendravimo specifika, komunikacijos priemonės. Norint vykdyti profesinį mokymą bei orientavimą kurtiesiems, specialistai tobulina savo žinias kurčiųjų profesinio orientavimo srityje, kelia profesinio mokymo darbuotojų kompetencijas, ieškoti naujų priemonių.

Accademia Psicologia Applicata (APA)

Taikomoji psichologijos akademija yra nevyriausybinė organizacija pripažinta Italijos užsienio reikalų ministerijos (Ministro dekretas 2007/337/002657). APA ne pelno siekianti organizacija, kurioje specialistai teikia socialinę pagalbą įvairios atskirties grupės asmenims. Pagrindiniai darbuotojai tai- psichologai, psichoterapijos, medicinos, karjeros ir profesinio orientavimo specialistai, teikiantys konsultacijas neįgaliesiems. Konsultuojami įvairaus amžiaus, profesijų, rasės ir negalios asmenys. APA dirba kurčiųjų asistentai, kurie teikia paslaugas asmenims, turintiems klausos negalią. Pagrindinės organizacijos intervencijos sritys: psichologija, psichoterapija; mokymas ir mokyklos; negalią turintys asmenys; migrantai ir emigrantai. Plačiai vykdomas tarptautinis bendradarbiavimas, kuris nukreiptas į socialiai naudingą veiklą. Dirbama su socialiai nuskriaustais žmonėmis, labiausiai pažeidžiamais dėl sveikatos, geografinės, ekonominės, socialinės sąlygas, kaip Sicilijoje, taip ir kitose pasaulio šalyse (Brazilija, Madagaskaras). APA didelį dėmesį skiria socialinėms problemoms, integracijai. Kadangi kurčiųjų negalią turintiems asmenims reikia papildomų paslaugų, organizacija organizuoja gestų kalbos vertimo ir atstovavimo kurtiesiems paslaugas. Taip pat bendradarbiauja su įvairiomis įstaigomis, kad kurtieji būtų pilnai informuoti apie įvairias paslaugas ir galimybes. Šiuo metu APA dalyvauja tarptautiniame kurčiųjų kūrybiškumo projekte.

Zavod za gluhe i naglušne Ljubliana

Liublianios kurčiųjų mokykla (centras)-centrinė Slovėnų valstybinė institucija, kuri ugdo kurčiuosius, neprigirdinčiuosius ir turinčius, kalbos sutrikimus vaikus bei paauglius. Įkurta 1900 metais Liublianoje, iš pradžių kaip privati įstaiga. Nuo 1905 metų Liublianios kurčiųjų ugdymo įstaiga veikia kaip valstybės institucija, kurios steigėjas yra Slovėnijos Respublikos Vyriausybė. "Zavod za gluhe i naglušne Ljubliana" moko kurčiuosius nuo diagnozės nustatymo iki tada, kol jie baigia savo studijas, įskaitant profesinį mokymą. Pagrindinis tikslas- optimaliai plėtoti kurčiojo gebėjimus visose srityse, ypatingą dėmesį skiriant kalbos (Slovėnų kalba ir Slovėnijos gestų kalbos), komunikacijos, klausos ir kalbos raidai, vėliau profesiniam pasirinkimui. Slovėnijos švietimas remia kurčiųjų gestų kalbą ir slovėnų kalbą, todėl skiria papildomus specialistus, padedančius kurtiesiems ir turintiems klausos implantus, ugdyti gestų kalbą ir slovėnų kalbą. Pagrindinis principas yra holistinis požiūris į švietimą, mokymą ir profesinę reabilitaciją bei darbą su tėvais, siekiant kurčiųjų sėkmingos integracijos orientuojant į profesinį mokymą. Visi vaikai ir mokiniai mokykloje yra specialiųjų poreikių vaikai. Liublianios kurčiųjų ugdymo įstaigoje veikia keli skyriai: vaikų darželis, pradinė mokykla, vidurinė-profesinė mokykla ir sveikatos skyrių. Mokymo įstaiga yra patyręs partneris daugelyje Europos projektų, skirtų vaikams, studentams ir profesionalams, specialistams. Liublianios kurčiųjų mokykloje ugdomi kurtieji nuo ikimokyklinio amžiaus iki profesinio mokymo. Profesinis orientavimas ir konsultavimas vykdomas nuo mažens stebint kurčiųjų asmenybės ypatumus, lavinant jų gebėjimus. Ugdymo specialistai turi didelės patirties teikiant kurtiesiems įvairias kompleksines paslaugas. Vykdamas karjeros ugdymą didelis dėmesys skiriamas kalbos ugdymui, kuris svarbus vėlesnei kurčiojo gyvenimo kokybei, pasirenkant profesiją ir integruojantis į darbo rinką. "Zavod za gluhe i naglušne Ljubliana"-tai centrinė Slovėnijos kurčiųjų ugdymo įstaiga. Pagal "Mokymasis visą gyvenimą" programą patirtis jau 10 metų; vienintelė įstaiga, teikianti tik kurtiesiems profesinį mokymą.

**ES šalių patirtis kurčiųjų profesinio orientavimo kontekste
Nr. 2015-1-LT01-KA102-013249
2015-2016 metai**

Neįgaliųjų profesinis orientavimas ir konsultavimas Psichosocialinės ir darbo integracijos cente

Profesinis konsultavimas – tai plataus masto požiūris į visus žmogaus asmeninio, profesinio ir socialinio gyvenimo aspektus. Jis taikomas bet kurio amžiaus ir įvairiausios socialinės padėties asmenims, siekiant padėti kiekvienam iš jų vystyti asmeninę karjerą, rasti teisingus sprendimus mokslo, darbo ir visuomeninio gyvenimo srityse.

Pagrindinis profesijos konsultanto profesijos tikslas – padėti asmeniui priimti racionalų profesinį sprendimą, siekiant suderinti individualius asmenybės saviraiškos ir tobulėjimo poreikius su darbo rinkos reikalavimais.

Psichosocialinės ir darbo integracijos centro profesinis orientavimas ir konsultavimas teikiamas įvairioms socialinėms grupėms: jaunimas; jaunimo tėvai; neįgalieji; vyresnio amžiaus asmenys, ieškantys naujų karjeros galimybių bei norintys persikvalifikuoti.

Konsultuojant profesijos pasirinkimo klausimais renkama informacija apie:

gabumus (intelektualinius, verbalinius, skaičiavimo, samprotavimo, reakcijos greičio, ypatingus talentus ir kt.); asmenybę; interesus ir specialius poreikius; vertybes ir požiūrius; akademinį žinių įvertinimą (mokymosi įgūdžius ir metodus); tarpasmeninius ryšius; asmeninį įvaizdį; sprendimų priėmimą; karjeros vystymą (mokymas priimti sprendimus).

Profesijos rinkimasis – tai nuolat vykstantis, ilgalaikis procesas. Prieš apsisprendamas žmogus analizuoja daug profesinių galimybių, daro daug dalinių sprendimų. Labai svarbūs yra bendrieji psichologiniai profesijos rinkimosi ir profesinio tinkamumo klausimai. Lemiamas ir pagrindinis profesijos pasirinkimo motyvas – pašaukimas.

Konsultantas įvertina profesijos pasirinkimo veiksniai:

1. *Socialiniai-ekonominiai veiksniai* (gyvenamoji aplinka, tėvų socialinė-ekonominė bei kultūrinė padėtis, gamybinė-kultūrinė aplinka, uždarbis, mokslinė pažanga);
2. *Ugdymo veiksniai* (šeimos pedagoginis kapitalas, vertybės, mokyklos ugdymo kultūra, atskirų mokomųjų dalykų įtaka, darbų pamokos, fakultatyviniai užsiėmimai);
3. *Psichologiniai veiksniai* (bendrieji ir specialieji gabumai, poreikiai, interesai, motyvai, patirtis, temperamentas, charakteris, vertybės ir kt.);
4. *Sveikatos veiksniai* (bendra organizmo fizinė ir psichinė sveikata: regėjimas, ištvėrmė, reagavimo greitis, dėmesingumas, valingumas, ligų nebuvimas, sveikas gyvenimo būdas ir kt.);
5. *Profesijos rinkimosi sambranda* – tai asmenybės gebėjimas sąmoningai pasirinkti darbo pobūdį ir kelią specialybei įgyti. Profesijos rinkimosi sambrandą lemia ne tiek amžius, kiek informuotumas ir gebėjimas tinkamai tą informaciją interpretuoti.

Konsultantas įvertina profesijos rinkimosi sambrandos veiksniai:

1. *Fiziniai* (kūno išsivystymas, fizinė ir psichinė sveikata);
2. *Psichiniai* (charakterio kokybė);
3. *Socialiniai* (tėvai, aplinka, mokslo įstaigų išsidėstymas gyvenamosios vietos atžvilgiu);
4. *Ekonominiai* (ekonominės situacijos supratimas);
5. *Kultūriniai* (bendrasis humanitarinis ir socialinis išsilavinimas);
6. *Dvasiniai* (žmogiškosios vertybės).

Konsultantas įvertina profesijos rinkimosi motyvą.

Motyvas – tai elgsenos (veiklos ir elgesio) priežastis. Jis skatina veiksmus siekiant tikslo. Motyvas kyla tada, kai atsiranda sąveika tarp poreikio ir objekto (situacijos). Mokinių rinkimosi motyvai gali būti veiksmingi (jie lengvai nusprendžia, kuo būti), neveiksmingi (turi motyvų, bet jie nepadedą apsispręsti dėl profesijos). Dalis mokinių neturi reikšmingesnių motyvų, todėl jiems sunku pasirinkti profesiją.

Racionaliausias konsultanto profesinis poelgis – suteikti galimybę klientui pačiam priimti sprendimą dėl savo karjeros. Todėl didelis dėmesys skiriamas savęs pažinimui, lūkesčių ir galimybių įvertinimui. Todėl, reikia pasirinkti tokią profesiją, kuri:

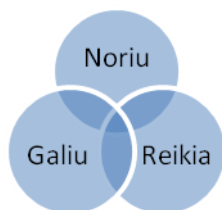
- įdomi ir patraukli sau pačiam;
- atitinka sugebėjimus;
- turi paklausą darbo rinkoje (yra darbo vietų).

Viena iš plačiai žinomų profesijos pasirinkimo formulių– noriu, galiu, reikia:

Noriu – tai interesai, polinkiai, troškimai, svajonės.

Galiu – fizinės ir psichinės savybės, sveikata, gabumai (kartais tai vadinama profesiniu tinkamumu.)

Reikia – tai profesijos atstovų paklausa darbo rinkoje.

1 pav. profesijos pasirinkimo įvertinimas

Psichosocialinės ir darbo integracijos centro darbuotojų profesinio orientavimo-konsultavimo pagrindiniai etapai (R.Mackanienė):

2 pav. Psichosocialinės ir darbo integracijos centro darbuotojų profesinio orientavimo- konsultavimo procesas

1. Savianalizė; 2. Lūkesčiai; 3. Trumpalaikiai ir ilgalaikiai tikslai; 4. Profesijų analizė;
5. Gebėjimų nustatymas; 6. Realios situacijos nustatymas; 7. Sprendimų priėmimas;
8. Veiksmų planavimas;

Profesinio orientavimo-konsultavimo specialisto patarimai:

Savo fizinės ir sveikatos būklės įvertinimas.

Kai kurioms profesijoms ypač svarbu turėti gerus fizinius duomenis ir stiprią sveikatą. Todėl, neatsižvelgus į savo fizinius pajėgumus, darbas gali tapti nepakeliamu. Derėtų įvertinti ne tik savo regėjimą, klausą, judesių koordinaciją, bet ir gebėjimą ilgai stovėti, ramiai sėdėti, būti triukšme, kelti sunkius daiktus ir pan.

Profesijų pasirinkimo variantai . Renkantis profesiją gerai turėti keletą variantų, kurie atitiktų polinkius, interesus, norus ir galimybes. Jau sužinojome, kad profesijos klasifikuojamos, grupuojamos, tad galima pasirinkti kelias giminiškas profesijas ir jas išanalizuoti.

Kokybės rodikliai, taikomi teikiant profesinio konsultavimo ir karjerai paslaugas specialiųjų poreikių turintiems jaunuoliams

KONTEKSTAS	INDĖLIS	PROCESAS	REZULTATAS	POVEIKIS
Adekvatus pažeidžiamų grupių poreikių įvertinimas, pvz. studijų, statistikos egzistavimas	Specializuotų paslaugų, pritaikytų specialiųjų poreikių jaunuolių poreikiams, teikimas	Lanksčios programos, kurios siūlo išplėstą konsultavimo paslaugų modelį	Konsultavimo procesą baigusiu specialiųjų poreikių turinčių jaunuolių santykinis lygis (lyginant su procesą pradėjusiųjų asmenų skaičiumi)	Tolimesnės pagalbos teikimas jau įdarbintiems asmenims tam, kad sustiprinti jų profesinį tobulėjimą ir karjerą
Konsultavimo karjerai paslaugų, teikiamų žmonėms, turintiems specialiųjų poreikių, prieinamumo lygio plėtra		Geras skirtingų specialiųjų poreikių turinčių jaunuolių pažinimas		
Specialių priemonių ir įrangos, skirtų neįgaliesiems, turėjimas				

Remiantis „Kokybės užtikrinimo, teikiant konsultavimo karjerai paslaugas jaunimui, darbo knyga“
<http://www.vqac.org>

**PDIC darbuotojai ERASMUS+KA1 projekte
 „ES šalių patirtis kurčiųjų profesinio orientavimo kontekste“
 Nr. 2015-1-LT01-KA102-013249**

Vykdamas VšĮ Psichosocialinės ir darbo integracijos centro projekto ERASMUS+KA1 „ES šalių patirtis kurčiųjų profesinio orientavimo kontekste“ veiklas, PDIC darbuotojai L.Bitaitis, D.Žiuramskaitė, M.Markina š. m. vasario 21–25 dienomis vyko į Slovėniją (Liublianą) ir balandžio 3–10 dienomis L.Bitaitis, Rita Rašišytė ir R.Mackanienė vyko Siciliją (Palermo). Įdiegdami savo patirtį, projekto dalyviai išplėtė profesinio orientavimo ir konsultavimo erdves: sudaromas profesinio orientavimo ir įdarbinimo teisės pagrindų aplankas; naudojamos sumaniosios technologijos gestų kalba; bendradarbiaujama su Vilniaus kurčiųjų reabilitacijos centru dėl informacijos pateikimo vietos eteryje; planuojama paskaitų ciklas apie individualią veiklą.

**Neįgaliųjų profesinis orientavimas ir konsultavimas
 Radviliškio technologijų ir verslo mokymo centre**

Radviliškio technologijų ir verslo mokymo centras (toliau – RTVMC) – valstybinė profesinio rengimo institucija, veikianti Šiaulių apskrityje, Radviliškio mieste. Jos pagrindiniai tikslai:

- telkti Lietuvos Respublikoje gyvenančius jaunuolius, turinčius negalią bei jų šeimas, globėjus ir kitus šiais interesais veikiančius asmenis ir skatinti visapusišką sutrikusio intelekto žmonių integraciją į visuomenę;
- skatinti intelekto sutrikimo ekologinę, medicininę ir socialinę prevenciją, kuo ankstesnį jo nustatymą, taip pat medicinines, socialines, edukacines, profesines, t.y. psichosocialinės neįgalių žmonių reabilitacijos metodų plėtrą ir praktinį jų įgyvendinimą;
- teikti pagalbą jaunuolių ir suaugusių neįgaliųjų šeimoms, realizuoti jų socialinius, kultūrinius ir kitus poreikius.

RTVMC vykdo profesinę ir visuomeninę neįgaliųjų jaunuolių reabilitaciją, taiko psichologines, pedagogines ir kitokias ugdymo priemones ir perteikia specialybių praktinius įgūdžius. Čia mokosi mokiniai, baigę specialiąsias mokyklas, pagrindinių bendrojo lavinimo mokyklų specialiąsias klases ir turintys nežymų intelekto sutrikimą, fizinių judėjimo ar

**ES šalių patirtis kurčiųjų profesinio orientavimo kontekste
 Nr. 2015-1-LT01-KA102-013249
 2015-2016 metai**

kompleksinių sutrikimų bei mokiniai įgiję pagrindinį išsilavinimą. RTVMC galima įgyti lengvų drabužių siuvėjo, kaimo verslų darbininko (želdinių tvarkytojo), apdailininko, virėjo, staliaus, šaltkalvio, viešbučio darbuotojo, automobilių remontininko, virėjo ir padavėjo specialybes. Centre profesinio tinkamumo ir orientavimo skyrius organizuoja moksleivių atranką; kviečia mokinius (ne jaunesnius kaip 15 metų), kurie mokosi pagal specialiąsias arba individualias pagrindinio ugdymo programas, atvykti į Radviliškio technologijų ir verslo mokymo centrą ir per dvi savaites išbandyti savo gebėjimus, suderinti norus su galimybėmis. RTVMC taiko profesinio orientavimo praktinio išbandymo modelį. Profesinio orientavimo konsultantai teigia, kad jų centre tai yra patikimas ir patikrintas modelis, taikomas specialiųjų poreikių turintiems asmenims.

**RTVMC darbuotojai ERASMUS+KA1 projekte
„ES šalių patirtis kurčiųjų profesinio orientavimo kontekste“
Nr. 2015-1-LT01-KA102-013249**

Vykdamas VšĮ Psichosocialinės ir darbo integracijos centro projekto ERASMUS+KA1 „ES šalių patirtis kurčiųjų profesinio orientavimo kontekste“ veiklas, RTVMC darbuotojai E. Mikšas ir R. Barkauskienė š.m. vasario 21–25 dienomis ir balandžio 3–10 dienomis vyko į Slovėniją ir Siciliją. Dalyvavimas projekte, profesinio orientavimo ir konsultavimo specialistams suteikė galimybę plačiau pažvelgti į profesinį orientavimo konsultavimo ribas. Specialistai papildė savo konsultavimo veiklas, pritaikant Palermo partnerių patirtį apie kurčiųjų profesinio orientavimo konsultavimą. Centro darbuotojai pradėjo organizuoti kurtiesiems moksleiviams susitikimus su banko darbuotojais, dalyvaujant gestų vertėjai, apie individualaus verslo galimybes ir sąlygas. Šiaulių banko, Radviliškio skyrius, susidomėjęs papasakota projekto patirtimi, bendradarbiaujant su centru darbuotojais, planuoja įdarbinti kurčiųjų konsultantą. Projekto dalyviai iš RTVMC džiaugiasi dalyvavę projekte ir, kad turėjo galimybę susipažinti su kitų šalių kurčiųjų profesinio orientavimo sistema.

**Neįgaliųjų profesinis orientavimas ir konsultavimas
Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centre**

Atsakymus į klausimus parengė projekto dalyvė iš LKNUC

1. Kaip konsultuojami kurtieji jūsų įstaigoje, kokios metodikos, priemonės?

Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centre (toliau LKNUC) kurčių ir neprigirdinčių mokinių profesinis orientavimas pradamas nuo 8 klasės. Mokiniai apie profesijas, specialybes, mokymosi galimybes informuojami pamokų, klasės valandėlių metu, kasmet organizuojamos profesinės karjeros savaitės, kurių metu yra kviečiami profesinių mokyklų atstovai bei įvairių profesijų atstovai, dalyvaujama respublikinėje karjeros savaitėje, vykstama į LITEXPO rūmus, ruošiamas informacinė medžiaga profesinio informavimo stende. Vyresnių klasių mokiniai dalyvauja profesinių, aukštųjų mokyklų atvirų durų dienose, organizuojamos ekskursijos / vizitai į įvairias mokymo įstaigas, organizuojamas mokinių veiklinimas (patyrimų vizitai) į įvairias įstaigas.

Mokiniai kartu su centro karjeros koordinatoriumi (ir psichologu) atlieka savęs pažinimo, karjeros galimybių pažinimo testus. Individualiai bendraujant, atsižvelgiant į mokinio individualias savybes, norus, gebėjimus padėti mokiniui apsispręsti dėl tolesnio mokymosi (profesijos pasirinkimas).

**ES šalių patirtis kurčiųjų profesinio orientavimo kontekste
Nr. 2015-1-LT01-KA102-013249
2015-2016 metai**

2. Ką naujo sužinojote, išmokote apie kurčiųjų profesinį orientavimą Slovenijoje dalyvaujant jų organizacijose?

Vizito Slovėnijoje metu aplankėme Liubianos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų mokyklą (*Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana (ZGNL)*), Liubianos pašto, ekonomikos ir telekomunikacijos mokyklą-centrą (*Šolski center z apošto, ekonomijo in telekomunikacije Ljubljana*), viešėjome pirmajame televizijos kanale Slovėnijoje, skirtame kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų auditorijai (*TIPK TV*).

Liubianos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų mokykloje didelis dėmesys skiriamas profesiniam orientavimui. Mokiniai šioje mokykloje įgyja vidurinį išsilavinimą kartu įgydami tam tikras profesines kompetencijas. Mokyklos programa atitinka Bendruosius švietimo standartus. Mokymo programa ir mokymo metodai yra pritaikyti prie vaiko, atsižvelgiant į jo negalią (yra pritaikytos, individualizuotos ugdymo programos). Mokinių profesiniam mokymui, praktikai, darbinei veiklai skiriamas didelis dėmesys. Baigę šią mokyklą mokiniai gauna atestatus ir yra tinkamai paruošti sėkmingai integracijai į darbo rinką pagal šias specializacijas: grafinės technologijos, medžio technologijos, mechaninės technologijos, tekstilės technologijos, informacinių technologijų ir medijos.

Liubianos pašto, ekonomikos ir telekomunikacijos mokykla-centras – mokymo įstaiga teikianti profesinį išsilavinimą. Šioje mokymo įstaigoje mokiniai neturintys vidurinio išsilavinimo gali jį įgyti kartu su profesiniu išsilavinimu, turintys – aukštos kvalifikacijos profesinį išsilavinimą. Šioje mokykloje teikiamas ir suaugusiųjų asmenų švietimas (kvalifikacijos kėlimas). Mokiniai mokomi šių specializacijų: ekonominių technologijų, elektroninių komunikacijų, telekomunikacijų, ekonomikos. Dar besimokantys III kurse mokiniai privalo įkurti (atidaryti) savo įmones (fiktyviai), tokiu būdu mokoma, kaip valdyti įmonės resursus, finansus, pasigaminti produktus, juos reklamuoti, parduoti, gauti pelną, jį naudingai investuoti, nebankrutuoti. IV kurse mokiniai atlieka ilgalaikę praktiką pasirinktoje įmonėje pagal savo specialybę, kur rengia baigiamąjį darbą. Praktika gali būti atliekama ir kitų ES šalių įstaigose.

Televizijos kanalas Slovėnijoje, skirtas kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų auditorijai – tai pirmasis toks kanalas Slovėnijoje, skirtas kurčiųjų auditorijai. Šį kanalą įkūrė neprigirdintis asmuo savo iniciatyvą. Rado rėmėjus (Švietimo ir mokslo ministeriją, socialinės apsaugos ir darbo ministeriją, Kultūros ministeriją), įdarbino ir apmokė klausos negalę turinčius asmenis. Šioje studijoje dirba nuo 9 iki 12 kurčių ir neprigirdinčiųjų asmenų, kurie kasdien paruošia 20 min. trukmės reportažus (į tiesioginį eterį). Visos dienos naujienos, pasaulio žinios, pramogos, sportas, filmai, diskusijų/pokalbių laidos, klausimai/atsakymai aktualiomis (provokuojamomis) temomis yra pritaikytos kurčiųjų auditorijai (su vertimu į Slovėnijos gestų kalbą (ir subtitrais)).

3. Kokia patirtį planuojate naujai įdiegti ar pritaikyti prie esamo profesinio orientavimo jūsų darbe, organizacijoje

Kadangi LKNUC yra panaši mokymo įstaiga kaip Liubianos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų mokykla (teikianti vidurinį išsilavinimą), manau gera idėja ateityje kartu su viduriniu teikti ir profesines kompetencijas. Tai būtų didelė nauda patiems mokiniams (ypač turinčių vidutinių ar didelių specialiųjų poreikių). Baigę mūsų mokyklą mokiniai galėtų iš kart eiti dirbti.

LKNUC pedagogai ERASMUS+KA1 projekte
„ES šalių patirtis kurčiųjų profesinio orientavimo kontekste“
Nr. 2015-1-LT01-KA102-013249

Vykdamas VšĮ Psichosocialinės ir darbo integracijos centro projekto ERASMUS+KA1 „ES šalių patirtis kurčiųjų profesinio orientavimo kontekste“ veiklas, š. m. vasario 21–25 dienomis ir balandžio 3–10 dienomis LKNUC pedagogės D. Burkauskienė, R. Buikauskienė, S. Barčienė ir R. Rusovičiūtė vyko į Slovėniją (Liublianą) ir Siciliją (Palermo). Projekte dalyvavo po dešimt žmonių iš įvairių Lietuvos įstaigų ir organizacijų, kasdieniniame darbe susiduriančių su kurčiųjų profesiniu konsultavimu, mokymu ir pagalba sėkmingai integruojant juos į darbo rinką. Vizitų metu buvo susipažinta su priimančių organizacijų (Liublianos kurčiųjų ir neprisigirdinčiųjų mokyklos (Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana) ir NVO Taikomosios psichologijos akademijos (APA, Palermo)) veiklomis, kitomis šių miestų (šalių) organizacijomis, kurios dirba neįgaliųjų labui.

Pirmojo etapo (vizito į Liublianą) metu aplankyta ir susipažinta su Slovėnijos valstybine institucija – Liublianos kurčiųjų ir neprisigirdinčiųjų mokykla, kurioje ugdomi kurtieji, neprisigirdintieji ir turintys kalbos sutrikimų bei autizmo spektro sutrikimų vaikai. Pagrindinis mokyklos uždavinys – pasiekti kuo geresnių rezultatų atskleidžiant kuo daugiau neįgalaus vaiko gebėjimų, ypatingą dėmesį kreipiant į klausos, Slovėnų gestų kalbos ir ryšio plėtrą. Susipažinta su šios mokyklos struktūra, darbuotojų darbo patirtimi, stebėtos profesinio mokymo pamokos, bendrauta su mokyklos pedagogais, specialistais, mokiniais. Projekto dalyviams teko lankytis Liublianos pašto, ekonomikos ir telekomunikacijos mokykloje-centre (Šolski centre za pošto, ekonomijo in telekomunikacije Ljubljana), kur studijuoja klausos negalia turintys asmenys, pamatyti, kaip veikia pirmasis televizijos kanalas Slovėnijoje („TIPK TV“), skirtas kurčiųjų ir neprisigirdinčiųjų auditorijai, viešėti jų studijoje. Bendrauta su klausos negalia turinčiu šio kanalo įkūrėju. Gerąją neįgaliųjų įdarbinimo ir integracijos į darbo rinką patirtimi pasidalijo viena iš kavinių tinklo savininkių, jau ne vienerius metus padedanti neįgaliesiems sėkmingai integruotis į visuomenę, sukurdamą jiems darbo vietas. Šio vizito metu projekto dalyviai ne tik aplankė įvairias įstaigas, organizacijas, bet ir buvo supažindinti su Slovėnijos švietimo, neįgalių asmenų profesinio mokymo bei sėkminga įdarbinimo sistema. Aktyvios dalyvių diskusijos, dalijimasis savo šalių darbo patirtimi, vyko po išklaustų paskaitų: „Bendras profesinis orientavimas priimančioje šalyje“ (Slovėnijoje), „Priimančio partnerio kurčiųjų profesinio orientavimo metodikos“ (Šolski centre za pošto, ekonomijo in telekomunikacije Ljubljana), „Kurčiųjų profesinis konsultavimas ir mokymas“, „Profesinis orientavimas kurčiojo artimoje aplinkoje“ (Slovėnija). Vizito pabaigoje vyko aptarimas. Kiekvienas projekto dalyvis išsakė nuomonę, ką galėtų pritaikyti savo darbe.

Antrojo etapo (vizito į Palermo) metu aplankyta ir susipažinta su NVO Taikomosios psichologijos akademijos (APA) veikla, darbuotojų darbo patirtimi, lankytasi organizacijose, dirbančiose neįgaliųjų ir klausos negalia turinčių asmenų labui: Nacionalinėje Sicilijos agentūroje (SUAP) ir jos padalinyje (A.N.F.E.), kuris specializuojasi būtent neįgalių asmenų įdarbinimu, profesine kvalifikacija, Nacionalinėje kurčiųjų organizacijoje (ENS) bei neįgaliųjų socialinės integracijos ir socialinių paslaugų centre, kuris konsultuoja ir padeda neįgaliesiems pradėti ir plėtoti savo verslą. Viešėta Sicilijos kurčiųjų draugijoje, kur bendrauta su klausos negalia turinčiais asmenimis, kurie noriai dalijosi savo asmenine patirtimi karjeros, darbo klausimais. Teko lankytis ir centrinėje privačioje Palermo televizijos studijoje (TRM), kurioje dirba klausos negalia turintys asmenys ir iš kurios transliuojamos žinios italų gestų kalba. Su Italijos kurčiųjų įdarbinimo gerąją patirtimi susipažinta Sicilijos kredito banke, kurio padaliniuose Sicilijoje bei Italijoje dirba neįgalūs bei klausos sutrikimų turintys asmenys. Vizito pabaigoje dalyviai išsakė savo nuomonę, ką galėtų pritaikyti savo darbe.

ES šalių patirtis kurčiųjų profesinio orientavimo kontekste
Nr. 2015-1-LT01-KA102-013249
2015-2016 metai

Apibendrinant projekto ERASMUS+KA1 „ES šalių patirtis kurčiųjų profesinio orientavimo kontekste“ vykdytas veiklas Liublianoje ir Palerme, galima būtų išskirti keletą itin įdomių bei inovatyvių gerosios praktikos pavyzdžių: neįgaliųjų asmenų profesinio orientavimo, švietimo pagalbos specialistų visapusiško konsultavimo padedant pasirinkti jų poreikius atitinkančias profesijas bei užimtumo galimybes. Šios trys esminės švietimo pagalbos specialistų paslaugos atveria didesnes galimybes asmenims su klausos negalia tinkamai pasirinkti profesiją ir sėkmingai integruotis į darbo rinką. Dalyvavimas projekte Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centro pedagogėms buvo naudingas perimant Slovėnijos bei Italijos gerąją patirtį dirbant su klausos negalią turinčiu jaunuimu – padedant jaunam žmogui apsispręsti, jį motyvuoti atsakingai planuoti savo profesinę karjerą, profesinį informavimą ir konsultavimą susieti su darbu, ieškoti būdų ir galimybių mokiniui norimą profesiją „pasimatuoti“, pažinti savo asmenybę, pasitikrinti kokius polinkius ir gebėjimus jis turėtų lavinti, kokias charakterio savybes ugdyti, norint siekti savo tikslų ir kaip prisitaikyti prie darbo rinkos pokyčių bei sėkmingai integruotis užimtumo pasaulyje. O taip pat pasidalinti gerąją patirtimi iš Slovėnijos ir Italijos su kitomis ugdymo ir profesinio mokymo įstaigomis, kurios dirba neįgaliųjų, taip pat ir klausos negalią turinčių asmenų labui.

Rasa Rusovičiūtė
Socialinė pedagogė
Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centras

Neįgaliųjų profesinis orientavimas ir konsultavimas Vilniaus Žirmūnų darbo rinkos mokymo centre, Profesinės reabilitacijos skyriuje

Profesinės reabilitacijos ciklą sudaro veiklos: profesinių gebėjimų įvertinimas, profesinis orientavimas ir konsultavimas, turimų gebėjimų atkūrimas ar naujų išugdymas reabilitacinio, psichologinio ir socialinio bei darbo imitavimo poveikio priemonėmis, profesinis mokymas, pagalba įsidarbinant, palaikymas darbo vietoje klientui įsidarbinus. Specialistų komanda įvertina programos dalyvio darbinei veiklai reikalingas bendrąsias ir specifines psichosocialines savybes, funkcinio pajėgumo gebėjimus (fizinės savybės, reikalingas darbui), galimybes dirbti. Klausos negalią turinčių programos dalyvių specifinių savybių – sakininės, rašytinės kalbos, gestų kalbos, skaitymo iš lūpų, funkcinės klausos (garso skyrimas, kalbos skyrimas ir pan.), vaizdinės atminties - vertinimą pagal kompetenciją atlieka surdopedagogas ar logopedas ir psichologas.

Remiantis programos dalyvio profesinių gebėjimų įvertinimo bei jų palyginimo su norimos įgyti profesijos ir (ar) būsimo darbo keliamais reikalavimais bei kitais įvertinimo metu gautais rezultatais, per specialistų komandinį pasitarimą parengiamos išvados ir rekomendacijos dėl:

programos dalyvio galimybių ar apribojimų įgyti norimą profesiją ir (ar) dirbti;
mokymosi bei darbo vietos ir techninės pagalbos priemonių bei jų pritaikymo poreikio;
tolesnių veiksmų, teikiant profesinio orientavimo ir konsultavimo ir (ar) profesinių gebėjimų atkūrimo arba naujų išugdymo paslaugas, poreikio bei turinio.

Pasibaigus profesinių gebėjimų vertinimo etapui teikiamos **profesinio orientavimo ir konsultavimo paslaugos**. Profesinio orientavimo ir konsultavimo paslaugų tikslas – padėti programos dalyviui priimti racionalų ir motyvuotą sprendimą dėl jo turimus ir (ar) galimus atkurti profesinius gebėjimus atitinkančios profesijos ir (ar) darbinės veiklos pasirinkimo.

**ES šalių patirtis kurčiųjų profesinio orientavimo kontekste
Nr. 2015-1-LT01-KA102-013249
2015-2016 metai**

Profesinis orientavimas ir konsultavimas apima šias paslaugas:

- **motyvacijos mokytis (dirbti) bei asmeninių savybių analizę** - programos dalyviui padedama geriau pažinti savo stipriąsias bei silpnąsias puses, atskleisti asmeninius ir profesinius interesus, išsiaiškinti trukdžius, neleidžiančius jam būti aktyviam profesinėje veikloje, stiprinti dalyvio motyvaciją įgyti jo profesinius gebėjimus atitinkančią profesiją ir dirbti, kartu su dalyviu aptariant ir analizuojant jo profesinių gebėjimų įvertinimo rezultatus. Specialistai taiko įvairias metodikas – darbo ir mokymosi, profesinių interesų, asmenybės pažinimo testus.
- teikiant **informavimą apie profesinio mokymo ir įsidarbinimo galimybes** programos dalyvis informuojamas apie jo gebėjimus atitinkančias profesinio mokymo programas, galimas įgyti kompetencijas bei įsidarbinimo galimybes pagal esamą ar planuojamą įgyti profesinę kvalifikaciją. Klientas gali susipažinti su jį dominančiomis mokymo programomis, dalykais, kurių mokysis, aptariama profesijų paklausa, įsidarbinimo situacija darbo rinkoje ir pan.
- teikiant planuojamos įgyti **profesijos praktinio išbandymo paslaugas**, programos dalyviui sudaromos galimybės pasitikrinti, kaip jį dominanti (dominančios) profesija (profesijos) atitinka jo lūkesčius, praktiškai atliekant būsimos darbinės veiklos užduotis. Mokymo centre klientas susipažįsta bent su dvejomis mokymo programomis, dalyvauja praktiniuose bei teoriniuose užsiėmimuose, gali stebėti mokymosi ir darbo aplinką (pavyzdžiui, mokymo centro kirpykloje, manikiūro, kosmetikos kabinete, kavinėje, siuvykloje).
- **konsultuojant programos dalyvį profesinio kryptingumo, tinkamumo, profesinės karjeros planavimo klausimais ir teikiant pagalbą renkantis ar keičiant profesiją**, padedama programos dalyviui priimti galutinį sprendimą dėl jam tinkančios profesijos ir (ar) būsimos darbinės veiklos bei kartu su programos dalyviu numatomos jo profesinės karjeros galimybės. Teikiant šias paslaugas, programos dalyvis konsultuojamas dėl konkrečios profesijos tinkamumo, atsižvelgiant į jo profesinius gebėjimus, individualias savybes (interesus, polinkius), mokymosi bei įsidarbinimo galimybes, programos dalyvio socialinės aplinkos ir kitus veiksnius, svarbius jo darbinei veiklai, bei išsiaiškinamos galimos mokymosi ar įsidarbinimo problemos ir numatomi jų sprendimo būdai.

Remiantis profesinio orientavimo ir konsultavimo paslaugos teikimo rezultatais, parengiamos išvados ir rekomendacijos apie tai: kokią profesiją, darbinę veiklą pasirinkti atsižvelgiant į dalyvio turimus ir (ar) galimus atkurti profesinius gebėjimus, kaip atkurti ir ugdyti reikiamus profesinius gebėjimus.

Konsultuodami ir mokydami profesinėje rehabilitacijoje dalyvaujančius kurčiuosius ar neprigirdinčius asmenis, specialistai ir profesijos mokytojai kuria draugišką, savitarpio pagalba paremtą aplinką, skatina nuo pat rehabilitacijos pradžios klientus bendradarbiauti, padėti vienus kitiems. Mokymo medžiagą stengiamasi pritaikyti, pateikti vaizdine forma. Profesinės rehabilitacijos skyrius yra įsigijęs klausos aparatą, kuris suteikiamas to reikalingam klientui naudotis mokymosi laikotarpiu.

Dveji metai VŽDRMC profesinės rehabilitacijos skyrius turi įdiegęs Europos socialinių paslaugų kokybės (*angl. The European Quality in Social Services*) sistemą, turi EQUASS Assurance sertifikatą. EQUASS yra Europos rehabilitacijos platformos (EPR) iniciatyva; tai sertifikavimo, mokymo ir konsultavimo sistema, kuri atitinka Europos kokybės reikalavimus socialinių paslaugų teikimui. **Pagrindinis EQUASS tikslas** yra gerinti ir garantuoti socialinių paslaugų kokybę, įtraukiant paslaugų teikėjus į nuolatinio gerinimo procesą. EQUASS sertifikatas garantuoja nešališką teikiamų paslaugų kokybės pripažinimą Europos lygmeniu. Didelė reikšmė teikiama klientų teisių, etikos reikalavimų teikiant socialines paslaugas užtikrinimui, bendradarbiavimui tarp įvairių institucijų, siekiant, kad asmenys su negalia nepatirtų diskriminacijos ir galėtų visaverčiai plėtoti savo galimybes ir dalyvauti visuomenės gyvenime.

ES šalių patirtis kurčiųjų profesinio orientavimo kontekste
Nr. 2015-1-LT01-KA102-013249
2015-2016 metai

VŽDRMC pedagogai ERASMUS+KA1 projekte
„ES šalių patirtis kurčiųjų profesinio orientavimo kontekste“
Nr. 2015-1-LT01-KA102-013249

Vykdamas projekto ERASMUS+KA1 „ES šalių patirtis kurčiųjų profesinio orientavimo kontekste“ veiklas, š. m. vasario 21–25 dienomis ir balandžio 3–10 dienomis VŽDRMC darbuotojos, vykdančios profesinų orientavimą ir konsultavimą A.Galbogytė, E. Škensbergienė, R.Mieldažienė ir E.Kriauzaitė vyko į Slovėniją ir Siciliją.

Vizitas Slovėnijos ir Sicilijos partnerių organizacijose dar kartą patvirtino, kaip svarbu išmąnyti ir užtikrinti neįgaliųjų teises, skatinti dalyvumą ir įgalinimą, šviesti visuomenę neįgaliųjų teisių klausimais. Vizito metu buvome išsamiai supažindinti su teisine baze, reglamentuojančia kurčiųjų teises, dalyvavimą švietimo ir darbo rinkos sistemose, kaip tai realizuojama praktikoje. Įspūdį paliko apsilankymas banke, kuriame kurtieji teikia paslaugas kurtiesiems. Kad asmeninė iniciatyva, entuziazmas gali išaugti iki inovatyvių paslaugų pamatėme televizijoje, kurioje kurtieji dalyvauja kuriant televizijos laidas.

Vizito patirtis davė minčių gerinti kurčiųjų profesinį orientavimą ir konsultavimą, profesinį mokymą. Viena iš tokių idėjų yra mokomosios medžiagos kurtiesiems profesinės reabilitacijos dalyviams pateikimas TV ekrane, pasitelkiant gestų kalbos vertėjus bei pačius kurčiuosius mokinius. Be to, informacijos apie centre teikiamas paslaugas (profesinio mokymo programas, kirpimo, manikiūro, maitinimo ir kitas paslaugas) pateikimas centro TV ekrane ne tik raštu, bet ir gestų kalba, leistų ne tik geriau informuoti ir orientuoti mokymo dalyvius, bet ir pritraukti naudotis paslaugomis kurčiuosius klientus.

Evelina Kriauzaitė
Profesinės reabilitacijos skyriaus psichologė
VŠĮ Vilniaus Žirmūnų darbo rinkos mokymo centras

ITALIJA. SICILIJA, PALERMO
Accademia Psicologia Applicata (APA)

NVO Taikomosios psichologijos akademijos (APA) veikla.

Nevyriausybinių organizacija, kuri dirba įvairiomis psichologinėmis problemomis visame pasaulyje. Organizacija turi veiklas (projektus) Pietų Amerikoje, Afrikoje.

Italijoje – dirba su kaliniais, vienišomis motinomis, įvaikinimo problemomis, ligoninėse. T.p. turi projektus darbu su kurčiaisiais (gerinant jų socialines paslaugas).

APA apie ugdymo sistemą Italijoje.

2006 m. priimtas įstatymas, pagal kurį visi vaikai privalo mokytis 10 m. (iki 16 m.).

Į mokyklą vaikai eina nuo 6 m. mokosi iki 16 m. – privalomas mokymasis.

Pradinė m-kla – 6-10 m.;

Pagrindinė – 10-16 m. – gauna diplomą

Vidurinė m-kla arba profesinis mokymasis (+ mokyklos su techniniu mokymusi). Vaikas pasirenka pats, kur nori mokslus tęsti:

Vidurinė m-kla - 3 m. – gauna diplomą

Profesinis mokymasis – nuo 2 iki 3 m. – gauna diplomą. Gali mokytis nuo 15 m. laiko tarpinius egzaminus ir pasirenka mokymąsi pagal 3 lygius:

ES šalių patirtis kurčiųjų profesinio orientavimo kontekste
Nr. 2015-1-LT01-KA102-013249
2015-2016 metai

3 m. profesinis mokymasis

4 m. profesinis mokymasis

5 m. profesinis mokymasis

Mokyklos su techniniu mokymusi, kaip ir vidurinė, tik daugiau techninių praktinių žinių (pagal būsimą profesiją).

Baigę vidurinę, profesinę ar m-klą su tech.mokymu gali stoti į aukštąsias mokyklas.

Dabar Italijos vyriausybė nori, kad mokslas nenutrūktų (visą gyvenimą), bando ieškoti būdų, kaip turėtų tobulėti...

Nuo 1977 m. priimtas įstatymas dėl neįgalių žmonių integracijos į bendrąsias mokyklas. Sudarytos sąlygos, dirba įv. specialistai, kurie teikia įv. pagalbą. Tai dažniausiai būna 2-as mokytojas klasėje.

Įstatymas numatė pagalbą, tačiau trūko pinigų ir kilo nesusipratimų, neįgalieji už paslaugas turėjo susimokėti patys. Nuo 1999 m. įsigaliojo pagalbos specialistų sąrašas (kokią pagalbą gali suteikti, išsilavinimas, patirtis). Nuo 2012 m. šis sąrašas suskirstytas (specialistų-asistentų) pagal 3 kategorijas (ABC):

- A. – asistentai dirbantys su intelekto sutrikimų, autizmo spektro turinčiais vaikais;
- B. – asistentai dirbantys su klausos negalę turinčiais vaikais (neprigird., kurti, implantuoti)
- C. – asistentai dirbantys su silpnaregiais vaikais (aklaisiais).

Šiuo metu (Palermo mieste) A kategorijos yra 957 asistentai, B – 81, C – 22.

Apmokėjimas šiems asistentams: m-klą turėdama neįgalius mokinius pati pasirašo kontraktą su asistentu ir jam moka algą. Dėka asistentų neįgalieji (t.t.ir kurtieji) grįžo į m-klas. Mokymosi sąlygos pagerėjo.

Pastaraisiais metais atsirado akredituoti centrai – juose gali mokytis jaunuoliai nuo 18 iki 23 m., kurie buvo dėl tam tikrų priežasčių „išskritę“ iš mokymosi proceso, taip pat mokiniai baigę privalomą mokymąsi, kurie nėra tikri ką norėtų veikti ateityje ir žmonėms iki 45 m. Tai bedarbiai, kurie nori grįžti į darbo rinką, įsigyti profesijos.

Pagal 2012-2013 metų statistiką mokyklose mokėsi 20.000 neįgalių vaikų. Tik 11 % jų mokslą tęsė toliau.

Statistika: Italijoje gyvena 70.000 kurčiųjų, Sicilijoje – 9.000.

Kol vaikas mokosi m-kloje, duomenys tikslūs, kai baigia – dalis kaip ir „prapuola“.

Dauno sindromas – 8-14 metų amžiaus gr. – 21%, 15-44 m. - 60%, vyresni nei 44 m. – 13%.

Autizmas - 1% visų gyventojų (500.000 žm.)

Įstatymai: 2007 m. priimta Neįgaliųjų teisių konvencija. 2008 m. Italijos įstatymas (savo).

Italijos įstatymų bazė neįgaliesiems gera, tačiau kyla daug problemų dėl socialinių ir kultūrinių dalykų. Pvz.: tik 31,5% dauno sindromu/autizmo spektro turinčių žmonių virš 20m. turi darbą, virš 60% - nedirba. Dažniausiai neįgalūs dirba įmonėse, darbas nėra pastovus. Virš 70% tokių žmonių gauna minimalią algą (t.y. mažiau nei sveikas žm. dirbantis tą patį darbą).

Finansinė parama (vyriausybės) neįgaliesiems Italijoje – 437 euro 1 asm.

Italijoje gestų kalba nėra pripažinta gimtąja kurčiųjų kalba.

Nacionalinė Sicilijos agentūra (SUAP) ir jos padalinys (A.N.F.E.)

SUAP – konsultacinis ir pagalbos centras (įdarbinimo). Konsultuojami žmonės norintiems atidaryti savo verslą. Taip pat specializuojasi būtent neįgalių asmenų įdarbinimu, profesine kvalifikacija. Šiame centre viskas pritaikyta neįgaliesiems, veikia vieno langelio principas, suteikiama visapusiška pagalba (pvz., jei reikalingas gestų k.vertėjas – ši paslauga teikiama).

ES šalių patirtis kurčiųjų profesinio orientavimo kontekste
Nr. 2015-1-LT01-KA102-013249
2015-2016 metai

Šio centro veikla kaip eksperimentinė - Sicilijos valdžia bando rasti būdų, kaip kovoti su bedaryste, jaunų žmonių emigracija, kad jauni žmonės dirbtų čia, o nevyktų į kitas šalis. Centras konsultuoja neįgaliuosius, kaip jiems kelti kvalifikaciją, rasti darbo vietą, susikurti savo verslą, būti naudingu visuomenei, o nebūti šalpų gavėju. Centre dirba 600 profesionalių darbuotojų (per Siciliją), visi darbuotojai įdarbinimo sferoje turi 10 m. darbo patirtį. Neįgalieji gauna papildomas paslaugas: psichologo, spec.darbuotojo, soc.darbuotojo. Centras vykdo daug socialinių projektų ERASMUS+ su Lenkija, Italija, Olandija, Slovėnija ir kitomis ES šalimis. Centro požiūris – motyvuoti neįgalų asmenį, pritraukti jį į darbo rinką. 1997 m. šis centras įkūrė padalinį A.N.F.E., kuris susijęs su į šalį atvykusiais imigrantais. Šiame padalinyje imigrantams suteikiama konsultacija, pats padalinys akredituotas 3 sritimis:

1. Profesinis rengimas;
2. Profesinis orientavimas;
3. Įdarbinimo paslaugos

Visa tai sukurta tam, kad būtų kuo mažiau šalpų gavėjų, o imigrantai greičiau integruotųsi į darbo rinką.

Sicilijos kredito bankas. Tai Italijos geroji patirtis įdarbinant neįgaliuosius (kurčiuosius). Šis bankas didžiausias visoje Italijoje (23 padaliniai visoje Europoje). Pagrindinė sfera – finansinės operacijos, kita – įvairūs socialiniai projektai, kuriems per metus išleidžiama 250.000 eurų. Šis bankas remia neįgaliuosius teikdamas ir pirkdamas jiems įvairias paslaugas (neįgaliųjų vėžimėliai, kitos reikalingos priemonės, finansuoja greitąją pagalbą). Nuo 2004 m. įvairiems soc. projektams skirta daugiau kaip 40 mln.eurų. bankas taip pat daug dėmesio skiria jaunimo finansiniam švietimui (važinėja po mokyklas su paskaitomis)

Šiame banke dirba nemažai kurčiųjų. Šis bankas didžiuojasi, kad gali konsultuoti kurčiuosius jų gimtąja kalba – gestais. Konsultavimas vyksta ne tik tiesiogiai, bet ir nuotoliniu būdu (skype pagalba). Taip pat bankas kurtiesiems organizuoja nemokamus kursus, padedančius pagilinti žinias finansiniais klausimais.

Nacionalinė kurčiųjų organizacija (ENS). Renkasi įvairaus amžiaus kurtieji ir neprigirdintieji. Įvairios neformalios veiklos: sporto, laisvalaikio. Nariai dalyvauja miesto, šalies, tarptautiniuose projektuose. Čia dauguma randa pirmąją pagalbą socialiniais klausimais, vėliau nukreipiami pagalbos toliau. Čia panašiai kaip kurčiųjų draugija Lietuvoje.

Neįgaliųjų socialinės integracijos ir socialinių paslaugų centras. Tai centras, kuris konsultuoja ir padeda neįgaliesiems įvairiais darbo, socialiniais klausimais. Centras ne tik padeda, bet ir tarpininkauja su kitomis įstaigomis, kurios rūpinasi neįgaliaisiais. Centro veikla – socialinių paslaugų teikimas bei organizavimas visame Palermo mieste.

Italijoje neįgaliesiems taikomos 2 pagalbos kryptys:

Valstybinė – medicininė pagalba, socialinė

Socialinių paslaugų – kitos įv. pagalbos neįgaliesiems.

2000 m. priimtas įstatymas sujungti abi šias kryptis.

Šis centras teikia socialinės rūpybos paslaugas neįgaliesiems ir ligoniams namuose: padeda namų ūkyje, slaugo, padeda tenkinti neįgaliojo asmens poreikius (švietimo, informacijos, transporto, medicininius). Šiame centre t.p. dirba asmenys turintys negalę (kurtieji, cerebralinio paralyžiaus ir kt).

Centrinė privati Palermo televizijos studija (TRM). Įkurta 1967 m., kaip privati centrinė Palermo televizija. Žinios Italų gestų kalba naujiena – transliuojama tik nuo 2015 m. lapkričio mėn. (mintis kilo 2015 m. rugsėjo mėn.). Šioje TV studijoje dirba 5 žmonės, iš jų 1 – kurčioji (kuri „skaito“ žinias gestų kalba). Žinios transliuojamos 2 k. dienoje – 13.15 val. ir 19.30 val. Palermo kurčiųjų klube yra tradicija susirinkti kurtiesiems žiūrėti žinias visiems kartu ir aptarti pasaulio bei vietines naujienas.

SLOVĖNIJA. LIUBLIANA

Zavod za gluhe i naglušne Ljubliana

Pažintis su priimančios organizacijos, Zavod za gluhe in naglušne Ljubliana (ZGNL)-Liublianos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų mokykla, veikla.

Tai centrinė Slovėnų valstybinė institucija, ugdanti kurčius, neprigirdinčius, turinčius kalbos sutrikimų asmenis bei asmenis su autizmo spektro sutrikimais.

Pagrindinis mokyklos uždavinys pasiekti kuo geresnių rezultatų atskleidžiant kuo daugiau neįgalaus vaiko gebėjimų, ypatingą dėmesį kreipiant į klausos, kalbos (Slovėnų ir Slovėnijos Gestų kalba), ir ryšio plėtrą.

Mokyklos pagrindinė veikla – švietimas ir rehabilitacija kurtiesiems ir sunkiai girdintiems vaikams ir jaunimui, kalbos (bendravimo) sunkumai, su autizmo spektro sutrikimais. Pastaraisiais metais priimami ir su elgesio problemomis.

Istorija: Mokyklai 115 m. 1900 m. įkurta privati institucija neįgaliems (kurtiems) vaikams, 1905 m. – įkurtas centras (iki šių dienų). Slovėnijoje yra 3 tokio tipo mokyklos, bet ši yra didžiausia, kurioje dirbama su vaikais turinčiais kalbėjimo, klausos ir autizmo spektro sutrikimų. 1997 m. pradėta tokių vaikų integracija į bendrojo lavinimo mokyklas.

Mokyklos finansavimas: Švietimo ministerija, soc.apsaugos (darbo ir šeimos), sporto.

Pamokos prasideda 8.15 baigiasi 13.30 val.

Prailginta grupė iki 16.40. Priežiūra vaikų nemokama, tėvai prisideda tik prie spec.poreikių vaikų priežiūros, transporto išlaidų. Su spec.poreikių vaikais dirba asistentai-padejėjai.

Mokykla turi mobilią pedagogų komandą (pagalba suteikiama 2500 vaikų visoje Slovėnijoje).

Mokykloje dirba pedagogai įvaldę bent pirmuosius 3 lygius Slovėnijos gestų kalbos.

Viso mokykloje mokosi 250 mokinių.

Mokyklos struktūra:

Ikimokyklinis ugdymas – 7 grupės, jose ugdomi 38 vaikai (nuo 1 iki 5 m.). Dirba 2 pedagogai (grupėje). Norėdami registruotis šioje įstaigoje, tėvai privalo turėti ekspertų (medikų) nuomonę, kad vaikui palankiausia mokytis šioje įstaigoje. Grupėse paprastai 6 vaikai. Didelis dėmesys kalbos ir klausos lavinimui. Grupės:

5 gr. – kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų;

1 gr. – autizmo spektro;

1 gr. – kalbėjimo sutrikimai (logopedinė).

Vaikams didelis dėmesys sportui.

Darželyje ir pradinėse klasėse klasės diferencijuojamos, vėliau vaikai mokosi kartu.

Didelis dėmesys tėvams (savipagalbos grupės).

Pradinė mokykla – 24 klasės, jose mokosi 139 vaikai (pradedama nuo 6,7 m.). tai pradinė ir pagrindinė mokykla kartu. Mokomasi 9 m. Mokyklos programa atitinka Bendruosius švietimo standartus. Yra pritaikytos, individualizuotos ugdymo programos. Mokymo programa ir mokymo metodai yra pritaikyti prie vaiko, atsižvelgiant į jo/jos negalią. Individualizuota ir edukacinė programa yra labai svarbi.

Programos: 3 – valstybinio lygio ir 1 – adaptuota programa.

Kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymas

Vaikų, turinčių kalbėjimo sutrikimų pagr. ugdymas

Vaikų, turinčių Autizmo spektro sutrikimų pagrindinis ugdymas

Žemesnio išsilavinimo (lower educ. standart).

Vidurinis ugdymas (profesinis techninis išsilavinimas) – 12 klasių, jose mokosi 73 mokiniai (nuo 16 iki 23 metų). Gimnazijos nėra, baigę šią m-klą gali mokytis toliau kitose m-klose.

Tai vienintelė mokykla teikianti vidurinį išsilavinimą (kartu su profesine pakraipa) klausos ir kalbos sutrikimų turintiems mokiniams. Į šią mokyklą atvyksta mokytis vaikai iš visos Slovėnijos (buvusios Jugoslavijos – dabar jau atskirų šalių).

Tikslas - suteikti galimybę ir teisę į mokslą pagal programą, kuri geriausiai tinka mokinio poreikiams. Kad baigęs šią mokyklą, mokinys būtų tinkamai paruoštas profesinės kompetencijos ir asmeninės brandos ir sėkmingai integruotusi į darbo rinką.

Programos:

Žemesnis vidurinis išsilavinimas (pritaikytas)

Vidurinis profesinis techninis išsilavinimas:

Specializacijos: grafinės technologijos, medžio technologijos, mechaninė technologija, tekstilės technologija, informacinių technologijų ir medijos.

Bendrabutis – 6 gr., jose gyvena 53 vaikai. Leidžiama gyventi nuo 10-12m.

4 gr. – edukacinės grupės (aktyvaus laisvalaikio) mokiniams, kurie atvyksta iš toliau;

2 gr. – gyvenamosios gr. (residential groups) vaikai, turintys protinę negalę, tai grupės, kuriose vaikai mokomi savarankiškumo (nepriklausomo ir atsakingo gyvenimo).

Medicinos sk.: Dirba specialistai (ateinantys): surdopedagogai, logopedai, specialusis pedagogas, klinikinis psichologas, vaikų psichiatras, otorinolaringologas (LOR), ergoterapeutas ir fizioterapeutas.

Integracijos skyrius: aktyviai dalyvauja projektuose: Erasmus +KA1, +KA2, Norway Grants (dotacijos), Europe for citizen (Europa piliečiams), per kuriuos dalis mokinių išvyksta laikinai (mainai) studijuoti į Vokietiją, Austriją. Užsiima ir konsultuoja Slovėnijos kurčiuosius, implantų naudotojus.

Personalas: apie 200 darbuotojų.

Politika: Nuo 2010 m. Slovėnijoje visuotinė naujagimių klausos patikra. **ZGNL** – darželyje visi vaikai su implantais. Operacijas apmoka valstybė (draudimas).

ZGNL finansavimas – 5mln. – skiria Vyriausybė, 1 mln. – Sveikatos ministerija.

Švietimo sistema: Mokymasis 9 m. privalomas (nuo 6 iki 15 m.). Baigę pagrindinę, gali mokytis toliau. Vaikai turintys didelių sutrikimų gauna asistentą ir vertėją. Slovėnijoje kvalifikuotų vertėjų 50, vartotojų apie 1000.

Šolski centre z apošto, ekonomijo in telekomunikacije ljubljana - Liublianos pašto, ekonomikos ir telekomunikacijos mokykla-centras.

Tai profesinis mokymo centras. Tai mokymo įstaiga teikianti profesinį išsilavinimą.

Mokykloje 2 programos: techninė (modernioji telekomunikacija), ekonominių technologijų.

Mokomasi pagal 3 modulius: banko aptarnavimas, komercija; pašto paslaugos ir logistika; rinkodara.

Mokykloje mokosi 540 studentų. 21 studentas su spec. poreikiais.

Mokykloje mokomasi pagal:

1. vidurinis profesinis išsilavinimas (4 m.) - ekonominių technologijų ir elektroninių komunikacijų;
2. aukštos kvalifikacijos profesinis išsilavinimas (2 m.) – telekomunikacijos ir ekonomika;
3. papildomas mokymas (išlyginamosios studijos) – 2 m. ;
4. suaugusiųjų švietimas – formalus (duodamas pažymėjimas (diplomas)) ir neformalus (kai pats kelia savo kvalifikaciją)

TIPK TV (televizija za gluhe in naglušne) - Pirmas televizijos kanalas Slovėnijoje, skirtas kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų auditorijai.

TIPK TV dirba nuo 9 iki 12 darbuotojų (kurti ir neprigirdintys asmenys)

Kasdieninis tiesioginis eteris iš TIPK TV studijos (20min.) Naujienos, pasaulio žinios, pramogos, sportas, filmai su vertimu į Slovėnijos gestų kalbą (ir subtitrais)

Diskusijų/pokalbių laidos, klausimai/atsakymai aktualiomis (provokuojamomis) temomis su vertimu į Slovėnijos gestų kalbą (ir subtitrais)

Internetu transliuojamos TIPK TV laidos.

Profesinio rengimo mokymai Slovėnijoje.

CPI – trumpinys. Įkurta 1995 m. valstybinė institucija. Drauge su darbo ir soc. ministerija bei pramonės ir vadybos rūmais. Įstaiga tarp verslo ir švietimo. Visa CPI veikla nukreipta į profesinę kvalifikaciją, perkvalifikavimą. CPI bendradarbiauja su Lietuvos VDU.

Slovėnijoje yra 2 kvalifikaciniai išsilavinimai:

1. School certificate – mokyklos
2. NVQ certificate – kvalifikaciniai pažymėjimai.

Finansavimas pagal besimokančiųjų skaičių. Mokslas yra: (24 sav.) mokymasis (pagrindiniai dalykai) ir (4 sav.) – praktika (praktiniai dalykai).

Baigiamas – išlaikius kvalifikacinius egzaminus (sertifikatas). Sertifikatas parodo :

- 1) išsilavinimo lygį (standartinis, tai, ko reikia, tai specialybei (darbų aprašymai, programos)
- 2) kvalifikaciją (kvalifikacinės žinios ir tų žinių gebėjimai).

Kompetencijų tobulinimas

Projekto dalyviai stiprino savo kompetencijas :

1. Socialinius- komunikacinius gebėjimus (bendradarbiaujant su partnerių dalyviais, vykdant praktines užduotis ir bendraujant su kurčiais dalyviais) :

Viešo kalbėjimo verbalinius gebėjimus,

Viešo kalbėjimo neverbalinius gebėjimus,

Bendravimo ir bendradarbiavimo su kolegomis/ socialiniais partneriais gebėjimus;

2. Informacijos valdymo gebėjimus (renkant informaciją apie naudojamas proforientavimo metodikas, ruošiant aprašą su DVD priedu),

Informacijos paieškos ir analizės gebėjimus,

Naudojimosi informacinėmis komunikacinėmis technologijomis gebėjimus;

3. Tiriamosios veiklos gebėjimus (rengiant aprašą (su DVD priedu), dalyvis analizuos, vertins ir lygins priimančių šalių darbą ir galimybę naujoves pritaikyti savo darbe),

Tyrimo planavimo ir vykdymo gebėjimus;

4. Reflektavimo gebėjimus (pritaikant naujus igūdžius darbo veikloje),

Veiklos apmąstymo ir vertinimo gebėjimus,

Savianalizės, savęs vertinimo gebėjimus ;

5. Edukacinius gebėjimus (dalinant patirtimi organizacijoje ir kurčiųjų bendruomenėje ir pristatant naujų igūdžių ar metodikų diegimą savo darbe) ,

Auditorijos valdymo gebėjimus,

Ugdomosios veiklos organizavimo ir realizavimo gebėjimus,

6. Efektyvios veiklos gebėjimus (dalyviui planuojant viso projekto veiklas, ruošiantis vizitui ir pristatant patirtį),

Veiklos planavimo gebėjimus;

7. Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo gebėjimus (viso projekto metu, ruošiantis vizitui, lankantis priimančiose šalyse, bendradarbiaujant su partneriais, rengiant pristatymus ir diegiant naują patirtį savo darbo aplinkoje-profesiniame orientavime),

Bendravimo su klientu, kontakto užmezgimo gebėjimus,

Socialinių problemų analizės ir sprendimo gebėjimus,

Individualaus darbo su kurčiais asmenimis gebėjimus,

Bendrų socialinės pedagoginės pagalbos teikimo principų išmanymo,

Darbo su tėvais gebėjimus;

8. Profesinio orientavimo gebėjimus (dalyvaujant priimančių šalių patirties pasidalijime, rengiant aprašą (su DVD priedu) ir diegiant naują patirtį savo darbe),

Profesinio informavimo gebėjimus,

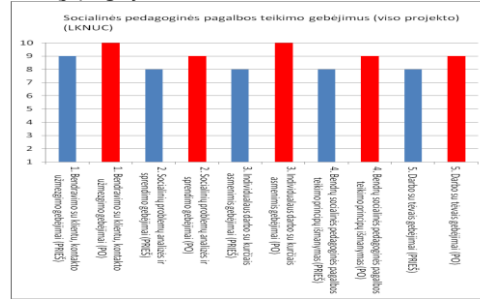
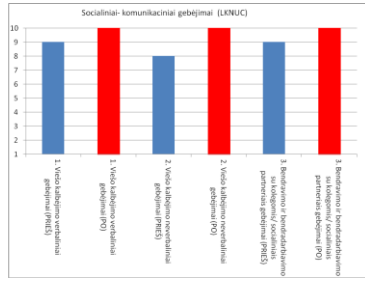
Profesinio konsultavimo gebėjimus,

Karjeros planavimo gebėjimų.

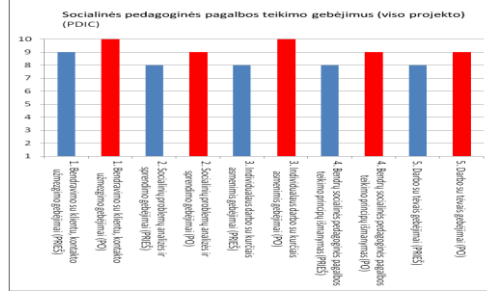
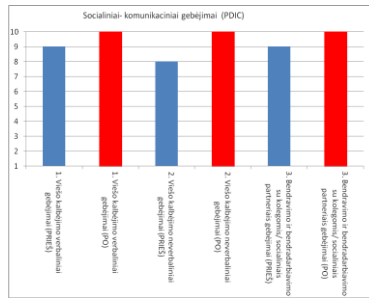
**ES šalių patirtis kurčiųjų profesinio orientavimo kontekste
Nr. 2015-1-LT01-KA102-013249**

2015-2016 metai

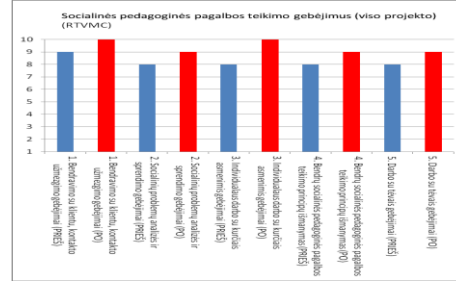
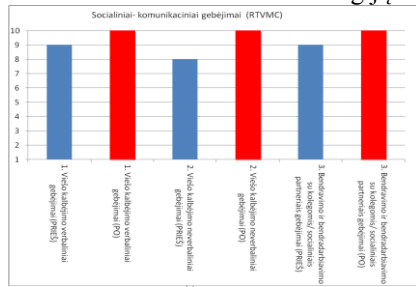
Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centras (LKNUC)

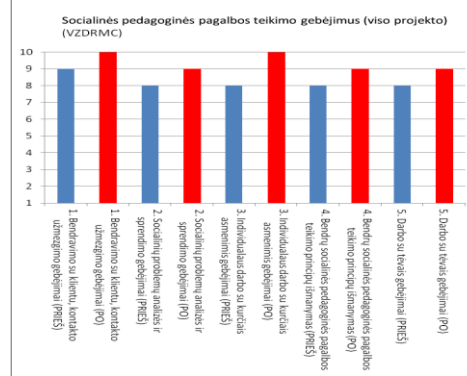
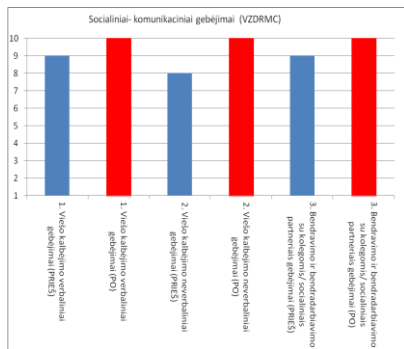
Psichosocialinės ir darbo integracijos centras (PDIC)

Radviliškio technologijų ir verslo mokymo centras (RTVMC)

Žirmūnų darbo rinkos mokymo centras (VZDRMC)

Mėlyna- prieš vizitus; Raudona-po vizitų.

**ES šalių patirtis kurčiųjų profesinio orientavimo kontekste
Nr. 2015-1-LT01-KA102-013249
2015-2016 metai**

Sklaida:

<http://www.manodruskininkai.lt/druskininku-aktualijos/patirties-semesi-slovenijoje/>

<http://mcdruskininkufilialas.lt/stazuote-erasmus/>

<http://rtvmc.lt/news.php?extend.770>

www.deafcenter.lt www.facebook.com LKNUC pedagogų grupėje;

<http://www.pdic.lt/n/projektai/>